De ziua Învierii

SCRIPTURĂ ŞI TRADIŢIE

Spre a face mai clară deosebirea dintre scriptură şi învăţătura orală, amintim că în limba veche românească părea a se găsi în vorbirea curentă termenul de „scriptură", cu sensul actual de literatură. Se numia „scriptură" o „carte", „document", şi un fel de a scrie. (Ovid Densuşianu, Limba Română în Secolul al XVI, Lexicul, Curs, 1932—1933, pag. 57). Sensul venea în limbă pe calea traducerii Bibliei. Procesul de laicizare a termenului sacru, atestă că se făcea deosebirea între adevărurile exprimate prin litere şi explicaţia lor orală. O carte era *document*, un semn al adevărului ascuns şi cititorul nu se mulţumea cu simpla lectură, ci căuta explicaţia orală, care se transmitea prin tradiţie.

Tradiţia nu e deci altceva decât transmiterea pe cale orală, dealungul timpurilor, a adevărurilor revelate.

La noi, tradiţia orală creştină a fost activă mai mult decât bănuim, şi dovadă a adâncimii la care ajungeau preoţii în trecut, cu toată lipsa lor de „cunoştinţe", este prezenţa în limba veche a termenului „creştinătate", cu înţelesul „însuşire sufletească". „Un om fără creştinătate este păgân" (Ovid Densuşianu Limba Română în secolul XVI-lea). Iar în ce priveşte metoda de ajungere la însuşirea sufleteascǎ de „creştinătate", ne-o revelează etimologia altui cuvânt dată de profesorul Densuşianu. In latina vulgară, verbul „conquero" însemna „a intra în stăpânirea unei ţări prin învingere", de unde a derivat apoi sensul românesc de a se cuceri pe sine, a se *smeri* prin biruinţă asupră-şi, — semnificaţii care ne-au transmis pe actualul *cucernic*.

Prin urmare, găsim în gratul de azi cuvinte care se explică prin religiozitatea românească din trecut, iar în vorbirea veche constatăm că au existat cuvinte care au măsurat adâncimea acestei religiozităţi şi care astăzi s'au pierdut odată cu tradiţia orală uitată.

Dacă admitem că alfabetul a fost inventat de către teologi şi nu de către negustori, faptul merită o deosebită atenţie, deoarece ştim că teologia îşi are un început tradiţional şi prin urmare doctrina se adâncea prin procedee rituale şi se transmitea pe cale orală. Marile adevăruri teologice se transmiteau numai oral, fiind interdicţii asupra desvăluirii lor în scris. Dealtminteri, întemeietorii de religii au fost „predicatori", au explicat prin grai direct fundamentele de mister ale „legii".

Cât de semnificativ este faptul indoctrinării teologice prin predicaţie, îl demonstrează, în ce ne priveşte pe noi, românii, modul cum folosim astăzi unele cuvinte cu înţeles vechi religios.

Ideia de „predică" a învăţăturii s'a păstrat în româneşte în „cuvânt", a cărei derivaţie din „conventum", indică „adunările" primilor creştini, iar accepţiile ce se desprind din formule ca „te cred pe cuvânt", sau „dă-ţi cuvântul". ne trimit la sensul latinesc de „jurisdicţie", subliniind adică ceeace s'a fixat în „adunare". O parte din învăţătură, se stabilea în „adunare" şi faptul de a fi participat la predică sau la instrucţia profetică, la minune, constituia o garanţie a credinţei în doctrină şi o verificare a ei.

In acest procedeu al comunicării orale, în putinţa ca o doctrină să fie răspândită tradiţional prin „pilde", vedem noi putinţa de a da istoriei sacre un cu totul alt înţeles decât cel ce pare a fi stăpânitor în mentalitatea de azi.

Ştiinţa sacră e moştenirea acelui mister de a rodi spiritual prin grai exprimat, de a da un *plus*, fără a mărturisi tot şi deci fără a te împuţina, iar acest *plus* al ştiinţei teologice, întocmai ca viaţa seminţelor din fructe, naşte credinţa şi în alte suflete, păstrând-o vie necontenit.

Acest caracter tradiţional îl adevereşte în creştinism numirea de „cler', provenind din grecesul kléros, care înseamnă parte dintr'o moştenire.

Adevărul divin s'a lăsat moştenire tuturor, dar nu toţi au menirea de a-l găsi şi de a-şi face din moştenirea lui o funcţie. Ce poate fi funcţia sacerdotală decât misiunea de a nu uita adevărul din dogmă şi de a transmite din el acel surplus necesar ca să rodească în altul credinţa? Accentul îl punem pe înţelegerea doctrinei religioase de către ceata moştenitorilor, de către „slăvitul cler". Fixate în scris acoperit, sensurile vor fi trăite în adâncime de cunoscători, altminteri pândeşte primejdia de a pierde tâlcuirea lor unică. Intraţi în perioada de uitare, va trebui să aşteptăm un nou prooroc să învie, ca să lege tradiţia, „ascultând glasul stejarilor şi al pietrelor" cum spune Socrates, şi să interpreteze singur revelaţiile ce urmează din nou a fi transmise tradiţional.

CONSTANTIN FANTANERU

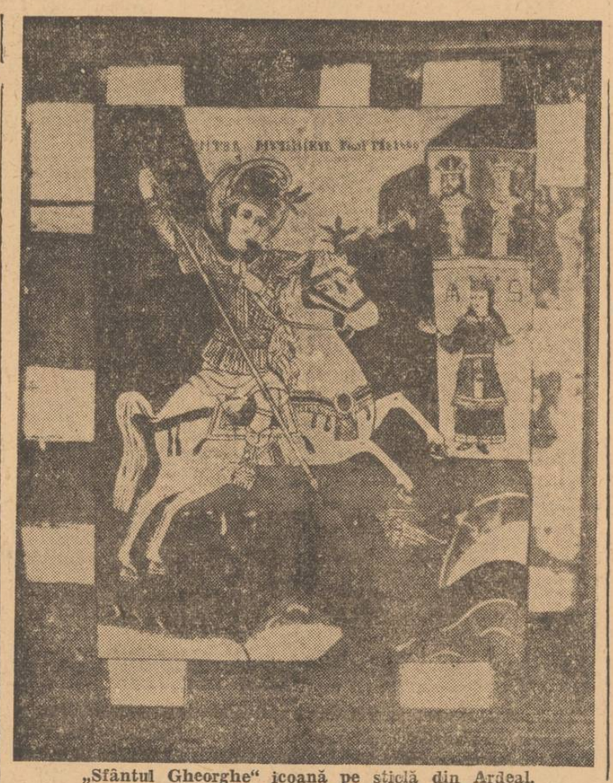

„Sfântul Gheorghe" icoană pe sticlă din Ardeal.

Extazul primei Invieri

— „Astăzi Te-ai răstignit pe lemn !"

Şi crucea ieşea pe uşa altarului, aşteptând în mijlocul bisericii bucuria fariseilor.

Sus, în slava cerului mâniat, refrenul clopotniţei smălţuită cu lumini de aur, trecea în Joia cea Mare, după cea de a şasea citanie a celei de a şasea evanghelii, dela înălţimea bisericii pierdută în mânia norilor, la pedalul de stentor al arhimandritului înfăşurat în crep de doliu şi orbitoare briliante ca şi strălucirea sărbătoarei, înflorând încăperea lumii şi prăvălind norodul plâns pe lespedea amvonului. Buimăcit pe piatra unde mă găsise tânguirea ostenită a preotului care înainta ferm călcând peste greşeli şi slăbiciuni, urmăream printre lacrimile îngreunate de văpăile luminilor, drumul crucii adusă de după sfânta masă din negura altarului pe dâra purpurie a covorului în mijlocul turmei risipită pe pietrele Golgotei din curtea Bisericei „*Adormirea Maicii Domnului*". Şi într'un timp, stindardul celei mai divine sacrificări se oprea marţial, în mijlocul oamenirii înlemnită ca şi „El" sub aureola urzită dintr'o părţie de lumină căzută din sfânta apoteoză a sfântului nimb mistuind toate sărutările cari se apropiau fierbinţi şi plânse de coapsele îndumnezeite de străpungerea piroanelor, în supreme şi înfrigurate atingeri! Adormit pe scândura cea Sfântă, sfânt trup ciuruit de suliţi şi ciulini, batjocorit, impuns şi despuiat, rămânea aci de veghe, — cea de a doua veghe din deşerturile Cedronului la căpătâiul nemerniciei poporului „*cel nou*"— poporul mai înrăit de după patimi, şi de la care avea să culeagă mai târziu roadele bârfelei şi ale uitării, în schimbul răstignirii!

Venea apoi înmormântarea în curtea bisericei ocolită, — mitul sacru al pecetluirii moaştelor cereşti, simplă şi tăcută ca şi moartea, — înmormântarea tâmnului blândeţii, — celebra înmormântare a dogmei universale printre teii cimitirului, amestecându-şi parfumul cu mirodenia epitafului adus de patru capete cărunte şi opt braţe anchilozate de zmerenie, nituit cu stelele cerului şi brodat cu zambilele jeluitorilor. Din ultima treaptă a amvonului incendiat unde tămâetoarea bisericii rămânea să dosească resturile lumânărilor şi până în capătul unde se opriseră cele patru bastoane ale epitafului, peste care tremura pergamentul sacru prins în cuie de aur, se întindea când lăbârţându-se când înghesuindu-se brusc, şiragul poporimii adunate la „*ocolire*". Strângeau în pumni sfeşnice scumpe împodobite cu flori scumpe înflăcărând împrejmuirea neastâmpărată care se întindea, se desfăcea şi apoi se îndesa ca un gumelastic aprins, în două benţi de foc, formând o ulicioară vie şi pe dâra cărei, se prelingea prin troscot zbeguiala ocolitorilor şi plânsoarea drept credincioşilor. Şi din gloata fumegândă a norodului se desprindea tânguirea domoală a jeluitorilor şi prohodul înmormântării, duse de adierile încropite ale nopţii îndoliate, departe în lume, în păragini, în fundurile mahalalelor, prin hrubele *nevrednicilor* rămaşi, în neputinţa lor unde trosnea, a *semne rele* iasca candelii în agonie ! In curtea înpotmolită de umbre, de plânsete, de spectre şi vedenii, şiragul ocolitorilor înboldea preoţimea, zguduind ceaprazurile epitafului care se îndrepta acum spre sfântul mormânt săpat în divina şi neperitoarea aducere aminte a norodului adormit în încropeala anvonului. Şi moaştele urmate de larma încăperii văzduhului trecea clătinându-se pe undele sfintei marame a sublimului pergament, printre bălării şi cruci, în cântări şi tânguiri, de cealaltă parte a grădinii apropiindu-se de piatra sub care avea să se aşeze întemeietorul înfăţirii al binelui şi al dreptăţii !

Dar crucea nu se îngropa.

Divină şi de-apururi mărturie pentru binele aproapelui, ea se întorcea la locul ei de eternă şi neclintită veghe, în ritmul sacerdotal al tânguirii celor ce o purtau cu ochii încremeniţi în goi, cu mâinile încremenite pe scândura ca şi cei încremenit pe ea ! Uşile împărăteşti se despicau în lături, în atingeri de bronzuri sacre, catapeteazma se cutremura din nou, ca şi *atunci* şi Christ rămânea tot răstignit în resemnarea lui de veacuri !

*

Scânteetoarea revărsare a zorilor Sâmbetei-Mari poleia cu purpură şi aur mormântul abia închis peste cel logodit cu iubirea de adevăr, de oameni şi de Dumnezeu, întristând privirile stelelor şi ele înlăcrămate de nemernicia pământului ! In tot cuprinsul văzduhului prin care trecuse tălşul nedreptăţii şi al ticăloşiei de jos, se aşeza parcă o lume nouă, în dimineaţa aceia de primeneală şi de miraculoasă transfigurare sufletească, o lume de reculegere şi pocăire, cu adieri şi lumini noi, cu gânduri şi fapte proaspete, cu zâmbete de purificare, cu promisiuni de fundamentală prefacere a tot ceia ce până în ceasul pătimirii fusese fals, nedrept şi otrăvitor, — preludiul Invierii care avea să primească mincluna, invidia şi hoţia în regenerare şi mântuire ! Aşa mi-a aşteptat copilăria pe feciorul dulgherului din Nazaret în preajma Invierii.

In vremea aceia parcă întraltfel, năvălea în altar lumina, iar soarele se rostogolea într'alt-fel pe cerul nevinovăţiei. Bobocii chiar, plesniţi de seva aşteptării îşi lepădau într'alt-fel puful de velur înfrăţindu-şi mlădiţele în mireasma ocrotitoare a reînvierii primăverii.

Şi în Sâmbăta aceia apusă deapururi — Sâmbăta Invierii copilăriei, prin tot, ce se cheamă că trăeşte, simte şi se mişcă, că luminează, respiră şi aşteaptă, se strecura un fluid straniu, de vrajă ademenitoare, de adorabilă şi fermecătoare înprospătare, de viaţă înoită, de prefacere şi de mântuire, — fluidul seducător al bucuriilor curate, îngrădind şi aşteptând întâmplări, făgăduinţi şi înfăptuiri hotărîtoare — Paştele copilăriei credulă, ideală şi nesinchisită, Paştele de atunci care nu va mai învia nici când !

— „Veniţi să primiţi lumină!"

*

Altă suavă chemare din geamlâcul anvonului aprins ca un crater şi pe gura căruia năvălea lava mântuirii trezind norodul buimăcit de trâmbiţa *Invierii* care aducea un Christ nou sortit să tămăduiască altă turmă de păgâni, — necredincioasa turmă care cerea să-i pipăe coasta însufleţită pentru statornicirea adevărului — minunea Invierii!

— „Veniţi să primiţi lumină !".

Chemarea asta stranie a duhovnicului deşteptător pentru desmeticirea de-apoi, cu odăjdiile reci şi pometele palide, întot-deauna mi-a aşezat în aducerile aminte ale Paţselui, orbirea unei lumini cu totul alta de cât aceia a lumânării rămcede încolăcită într'o portocală de spermanţet iar în sufletul uimit, o nedumerire apăsătoare care m'a ţinut multă vreme, departe mult de mormântul incendiat din icoana *Invierii* înfiptă într'o marmoră de aur pe pupitrul sfântului Mir.

De sigur, era ofranda binefăcătorului sublim care nu mai avea ce face cu atâta belşug de văpăi şi a căror dogoare orbise pe toţi centurionii pământului în cutremur, aprinzând cu ea Ierusalimul şi mahalaua în care părintele Nae aşeza sfânta masă pentru prăznuirea sublimului miracol !

— „Veniţi să primiţi lumină !".

Şi din sâmburele de rubin din care picura trosnind stropi fierbinţi de ceară, apărând palmele preotului întraripat de ceasul cel sfânt şi capetele celor prăbuşiţi pe „*locul pardosit cu piatră*" din curtea bisericii „*Adormirea Maicii Domnului*" isvorau alte lumini pe alte mucuri şi cari se apropiau şi se depărtau în licăriri umile, punctând cu boabe de aur zăbranicul îndoliat al nopţii aprinzând în drum alte lumânări ducând mai departe slava, din pumn în pumn, în lungul ulicelor adormite, şi răspândind-o prin întortocheli, dedesupturi şi desişuri amorţite, tâind grădini uliţi şi mahalale, — înainte, departe, la infinit, în besna amuţeniei la marginea lumii, în pâraie fierbinţi de pâlpâiri palide, apropiindu-se într'un punct pentru a se înfrăţi într'un râu de lumini, şi mai în urmă într'un fluviu de foc, viu mişcător şerpuind neturburat spre alte biserici, pe la alte învieri întârziate, luminându-le şi lor din lumini şi clădind cu ele tablouri de flăcări cari luau foc mistuindu-se pe loc, reclădindu-se, nimicndu-se şi topindu-se apoi de-apururea în cerurile deschise aşa cum sa risipit extazul primei Invieri din cea din urmă denie a copilăriei şi în care sa înmormântat şi nu a mai înviat credinţa !

SARMANUL KLOPSTOCK

Cărţi şi autori

O scurtă privire asupra cărţilor literare ce-au împodobit vitrinele librăriilor noastre în ultimul timp, ne-a putut nedumeri oarecum în privinţa neaşteptat de marelui lor număr. In timpurile pe care le trăim, dela Septembrie 1939 încoace, ne-am fi aşteptat — şi pe drept cuvânt— la o restrângere a cărţii, impusă de împrejurări. Dacă ne mai gândim şi la nesiguranţa ce ne-a stăpânit o bună bucată de vreme, am fi găsit lesne o explicaţie plauzibilă temerilor noastre, confirmate numai parţial. Intr'adevăr, scriitorii, pentru motivele expuse mai sus şi altele ce-au depăşit buna lor intenţie, au scris puţin ori şi-au păstrat, cu prudenţă, manuscrisele în sertare, aşteptând vremuri mai prielnice. Această stare de lucruri a dus la o suspiciune şi din partea edituriior, care şi-au restrâns activitatea, nepublicând decât nume consacrate, asigurându-şi astfel capitalul investit.

Epoca de ezitare a fost folosită de câţiva editori mai îndrăzneţi cari, fructificând experienţa încercată mai înainte, cu rezultate evidente pentru prosperitatea lor, au lansat, cu titlu de tatonări la început şi-apoi cu deplină încredere, o seamă de traduceri din literaturile străine, din cea anglo-saxonă în special. Contactul publicului nostru cititor cu literatura engleză de azi a fost făcut acum câţiva ani şi după primirea călduroasă din partea lectorilor şi-a unei bune părţi din critica literară, s'a născut „moda" de-a fi în curent cu cartea străină. Din snobism sau sinceră convingere, obicinuitul cumpărător de cărţi plătea deseori cu mai multă grabă decât ar fi făcut-o cu opera unui clasic român, orice nouă tipăritură semnată de-un autor străin. A urmat o răcire a raporturilor dintre public şi acest fel de carte, datorită în largă măsură selecţiunii nu îndeajuns de îngrijite ce se făcea în alegerea operelor traduse, ca la scurtă vreme să vină binefăcătorul reviriment. Nu vom discuta aci utilitatea sau lipsa de utilitate a acestor traduceri şi nu vom insista nici asupra conştiinciozităţii cu care ele au fost făcute. Ne vom mărgini deci să prezentăm numai câteva din aceste veritabile succese de public, unele din ele reuşind să atingă— lucru atât de rar întâlnit la noi— trei şi patru ediţii chiar. Este un indiciu că, în ciuda sau tocmai din cauza amărăciunilor ce neau năpădit sufletele, la noi se citeşte mai mult decât ne puteam aştepta.

Printre marii romancieri englezi, socotim şi pe A. S. Cronin *cu — din multe alte romane la fel de bune — al său* Sub stele. *Subiectul cărţii, sau mai corect spus subiectele paralele tratate aci, reprezintă viaţa de cârtiţă dusă de muncitorii unor mine din Scoţia. De un sguduitor realism, destinele eroilor se desfăşoară după capriciul soartei, întâlnit de fiecare dintre noi, logica lucrurilor păstrându-se în umbra unor fapte ce isbucnesc, răsturnând-o. Defilează prin faţa ochilor noştri convoaie întregi de oameni al căror unic vis este de a putea munci ore întregi la adâncimi de mii de metri, spre a-şi avea asigurată o biată pâine.*

Şi din ei îşi alege Cronin eroii; unii, înfăşuraţi în mantia pură a unui idealism croit pe măsura celor necăjiţi şi uitaţi de oameni şi soartă, alţii cari nu-şi concep rostul existenţei decât prin parvenitism, prin cucerirea puterii de neînfrânt a banului. Primii îşi vor măcina, încet, elanul, se vor întoarce de unde au plecat, istoviţi, înfrânţi, în timp ce lipsa de scrupul şi îndrăzneala vor ridica pe culmi nevisate, pe ceilalţi.

Strălucitul romancier scandinav Johann Bojer *a cunoscut o viaţă aspră în tinereţe, fiind nevoit să muncească din greu, alături de întreaga-i familie, spre a-şi câştiga existenţa. In timpul verii asuda ca pălmaş tocmit pe la fermele din apropiere, iarna plecând la pescuit spre insuele din nord, înfruntând miile de riscuri legate de această meserie şi pe deasupra nu întotdeauna bănoasă. Veşnic nemulţumit, în permanentă căutare, avea să-şi găsească refugiu numai în literatură.*

Viaţa de pescar, cu multele dureri şi rarile clipe de obosită satisfacţie, este înfăţişată în Ultimul Wiking. *In fiecare pagină pulsează revolta mută a unei întregi categorii de oameni în ale căror suflete pustieşte, nimicitoare, teama pentru ziua de mâine, peste care se aşterne resemnarea. Neîncetat în luptă cu elementele naturii potrivnice, fiinţele acestea se 'nchină lui Dumnezeu, mulţumindu-i când, după luni aspre şi îndelungate petrecute departe de casă, pe întinderea fără sfârşit a apelor, îşi revăd gospodăriile de după colţurile de stâncă, lucind în soarele primăvăratec.* Ultimul Wiking *este un imn al vieţii trudite, a pescarilor norvegieni, dar singurul lor fel de-a o înţelege.*

Succesul obţinut de aceste cărţi — şi altele multe, despre care, din lipsă de spaţiu, nu pomenim aci — ne îndreptăţeşte să credem într'un mai fericit destin al cărţii şi scriitorului nostru, într'un viitor foarte apropiat.

C. POSTELNICU

„Cina cea de taină" dela Mânăstirea Moldoviţa.

PER ASPERA...

Când înălţimile mor,
Firul, jos, de 'ntristare,
Covârşeşte cu dor
Steaua 'n urcare...

O, de-aş putea grădinile
Limpezi, să nu le ferec!
Plaiul, zarea, colinele
Sorb întunerec.

Trec primăveri şi visele
Toate-asfinţind, mă lasă..
Paznic mă vor abisele,
Umbră şi casă.

Aur greu, de-mi rămâne,
Cântecul, — m'or trezi
Fluviile bătrâne
Vântul de-o zi?

Stânca'n gol se desprinde,
Voci plâng în ceţuri.
Steaua calmă şi-aprinde
Veghea'n îngheţuri.

ŞTEFAN STĂNESCU

A FOST UN VIS

A fost un vis, un vis ce n'o să moară
Cât inima o simt bătând în piept,
Cât ochiul meu priveşte încă drept;
A fost un vis frumos din cale-afară.

Vai, Doamne, cu voinţa Ta sunt toate,
Prea crud ai fost c'o inimă bolnavă,
Şi doar spre luminoasa-ţi slavă
Mi-am ridicat privirile ciudate.

Mai lasă-mi visul, vreau să sufăr încă
Oricât ar fi durerea de adâncă;
Imi lasă mângâierea ca să plâng.

Şi vei vedea cât Te-am iubit, părinte,
Şi cât am fost în viaţă de cuminte
Şi câte lacrime mi-ai dat să strâng.

SUZANA BULFINSKY

„PAŞTILE" IN POEZIA LUI COŞBUC

Coşbuc a fost, pentru poezia pitorescului românesc, îmbinat măiaştru cu tradiţiile şi seva pământului ,un mare realizator. Dacă Eminescu a dat valoare universală geniului românesc, alcătuind acea simfonie grea de acorduri adânci în care, pe diverse planuri, se suprapun marile frământări omeneşti şi unde mulţimea, noutatea şi felul de tratare ale motivelor se ţes ca'ntr'o lumină întregitoare de farmec, Coşbuc este acela care, pe alt plan şi cu alte mijloace a realizat poezia sufletului românesc. Şi dacă ar fi firesc să prelungim această paralelă ar trebui cu necesitate să adăugăm că motivele eminesciene au o anumită topică atât în căutarea, cât mai ales în felul cum ele sunt desvoltate. Desigur că există o comunitate de vederi, un paralelism dacă voiţi, între motive şi chiar între mijloacele lor de realizare, dar asta numai în ceeace priveşte motivul în esenţa lui şi poate discernământul pe care, respectiv, îl acordă motivului. In ceeace priveşte însă ansamblul, tonalitatea acordului, felul de tratare şi atitudinea pur personală, Eminescu şi Coşbuc reprezintă două faţete fundamental deosebite, bine conturate şi perfect valabile ale liricei noastre. Amândoi reprezintă două valori deosebite, închegate definitiv. Poezia eminesciană e plină de acorduri grave, pline de frământare, motivul se adânceşte până în esenţa lui şi capătă rezonanţe adânci; poezia coşbuciană e luminoasă, curgătoare ritmul şi rima sunt în aşa fel dăltuite încât ele sunt mijloacele de expresie fundamentale care caracterizează această seninătate coşbuciană. La Eminescu motivul e însăşi sâmburele către care se polarizează valorile lirice; la Coşbuc motivul e un pretext care polarizează aceste valori.

Motivul, atât la unul cât şi la altul este, fără îndoială, un element de prim ordin. Dar pe câtă vreme Eminescu îl adânceşte, interiorizându-l, Coşbuc îl păstrează ca un ax median pe care brodează apoi totul versului.

O dovadă în sprijinul celor susţinute e că motivele eminesciene nu mai pot fi reluate; sunt cu desăvârşire secătuite. Pe câtă vreme cele coşbuciene nu pretind acest monopol. Dovadă că, sprijiniţi pe aceleaşi motive, dar cu alt mijloace, poeţii Nichifor Crainic şi Ion Pillat, ca să amintim numai pe cei mai autorizaţi continuatori, au realizat capodopere care rămân ca autentice creaţiuni în lirica noastră. Ceeace se exclude la Eminescu.

După ce am schiţat această introducere numai ca să putem situa într'un cadru oarecum precis discuţiunea ce va urma, să trecem la tematica coşbuciană.

Coşbuc este un poet bucolic. Legătura lui cu pământul, cu tradiţiile lui, cu bucuriile şi tristeţile lui, cu pitorescul lui reprezintă esenţa poeziei sale. Ce înseamnă altceva decât adeverirea celor spuse mai sus, capodopera „Nunta Zamfirei" sau „Moartea lui Fulger"? Motivele sunt feluriite, dar toate au acelaş ţintă: pământul gliei pe care l'a iubit cu o pasiune rară. Pasagiul coşbucian este poate cel mai bine realizat din literatura noastră. A ştiut ca nimeni altul să audă glasul gliei, al vântului înmiresmat, al holdelor, al serilor. Toată poezia lui este plină de o sănătoasă viaţă câmpenească. Pentru Coşbuc ţăranul nu este un om, ci un simbol, legătura dintre teluric şi cer.

Descriind viaţa câmpenească, e şi firesc ca să aleagă din ea ceeace este mai reprezentativ. Obiceiurile dela nuntă le-a dăltuit în „Nunta Zamfirei"; dela înmormântare, în „Moartea lui Fulger". A scris despre mamă versuri care rămân. Era deci de aşteptat ca să găsim şi motivul sărbătorilor de Crăciun şi de Paşti. Sunt cele două sărbători ale anului între care se închide viaţa de totdeauna a săteanului nostru.

In volumul **Fire de tort** găsim poezia intitulată „La Paşti". Şi Vasile Alecsandri are în **Pasteluri** o asemenea poezie. Dar câtă deosebire ! Pe câtă vreme la Alecsandri întreaga poezie are un pronunţat caracter static, la Coşbuc totul e dinamic. Şi nu alege, cum ar fi făcut Eminescu de pildă, drama crucificării, ci pur şi simplu ia din acest cadru mare al Paştilor, aspectul idilic.

Intreaga poezie e un album de impresii în care nota idilică stăruieşte şi stăpâneşte. Un calm desăvârşit respiră din bucuria cea mare a Invierii. Nici o notă discordantă. Nimic forţat. Totul e luminat de lumina bucuriei interioare care poleeşte totul, transfigurează natura.

Prin pomi o ciripit şi cânt
Văzduhu-i plin de-un roşu soare
Şi salciile'n albă floare.

Ce simple şi totuş ce evocatoare sunt aceste versuri care întregesc tot cadrul, îl beatifică şi-ţi toarnă în suflet nota de sărbătoare deplină ! Viaţa e chemată în acest cadru ca să se hrănească din mana nesfârşită pe care ţi-o dă împăcarea cea mare cu tine însuţi, după ce simţi pe Dumnezeu alături. E singurul mare prilej să te reculegi în Invierea celui fără sfârşit, să te verifici şi să te regăseşti.

Şi cât e de frumos în sat!
Creştinii vin tăcuţi din vale
Şi doi de se'ntâlnesc în cale
Îşi zic „Hristos a învat"
Şi râde — atâta sărbătoare
Din chipul lor cel ars de soare

Elementul idilic se întregeşte. Plugarii, cu feţele arse de soare, deci oameni paşnici, cu frica lui Dumnezeu se bucură de sărbătoare. Şi-au făcut datoria şi acum sărbătoarea le râde'n suflet.

Natura se transfigurează; şi ea ca şi oamenii trăieşte marea taină a Invierii. Nici vântul care deabia se mişcă prin valurile albe de lumină, nu e vântul cel de toate zilele, ci:

E glasul celor din morminte,
E sgomotul zburării lor.

Cadrul s'a mărit şi mai mult şi-a căpătat nimbul sfinţeniei: împărtăşania cea mare cu Dumnezeu. Teluricul se ia de mână cu eternul şi capătă aureolă tocmai prin participare la eternitate:

Şi pomii frunţele-şi coboară
Că Duhul sfânt prin aer sboară

Şi peste această mare împăcare a naturii cu Dumnezeu ninge o linişte sfântă, care nu este liniştea de toate zilele, nu înseamnă o tăcere, ci liniştea aici capătă sensul de împăcare sufletească:

E linişte Şi din altar
Cântarea 'n stihuri repetate
Departe până'n văi străbate
Şi clopotele cântă rar..

Pătrunderea sărbătoarei până în ultimul grăunte de materie e prezentă pretutindeni. Şi ca un giulgiu diafan, cântarea clopotelor pluteşte'n lumină ca o mărturisire a acestei pătrunderi.

Biserica devine un simbol Pereţii ei au fost depăşiţi şi ea nu înseamnă decât centrul de unde emană infinitul acestei ziditi uriaşe. Natura însuşi e azi o biserică vastă:

Biserica pe deal mai sus
E plină astăzi de lumină
Că'ntreaga lume este plină
De-acelaş gând, din cer adus..

Şi iarăş împlântarea în bucolic, ca o justificare a măreţei sărbători, ca o participare la ea:

Pe deal se suie 'ncetişor
Neveste tinere şi fete
Bătrâni cu iarna vieţii'n plete;

Noţiunea de „încetişor" pune o pecete definitivă peste această mare împăcare. Oamenii, cu mic, cu mare trăiesc fericiţi; s'au lepădat de grija de toate zilele. Nu sunt grăbiţi ca atunci când caută rezolvarea zilei de mâine.

Grija au lăsat-o undeva, acum e moment de reculegere, de mare taină. Miracolul Invierii cere o anumită stare de suflet, o linişte interioară, ca să fie pătruns...

Un tablou de o rară plasticitate este următorul :

Şi'ncet, în urma tuturor
Vezi şovăind câte-o bătrână
Cu micul ei nepot de mână

Sunt cele două extremităţi ale vieţii: copilul şi bătrâna care întregesc armonia generală.

Sărbătcarea Paştilor e prilej de înălţare. Toate necazurile trebuiesc uitate căci numai aşa putem primi Invierea. Altfel nu putem participa:

Eu ştiu că şi'n aceste zile
Tu plângi pe-al tău copil dorit
La zâmbet cerul azi ne cheamă
Sând Paştile! nu plânge mamă!..

E nota finală care aduce întregirea întregului motiv şi cu aceasta închegarea definitivă a poeziei.

Coşbuc, după cum se observă din cele spuse până acum este tradiţionalist prin firea lui şi nici o altă preocupare nu-l scoate din această matcă — caracteristica fundamentală a întregei sale opere.

DAN BALTEANU